

Tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển giáo dục, đào tạo nhân tài

CHU THÁI THÀNH

CHỦ tịch Hồ Chí Minh là nhà hoạt động chính trị lỗi lạc, lãnh tụ vĩ đại của cách mạng Việt Nam, danh nhân văn hóa thế giới, đồng thời cũng là nhà giáo dục lớn. Bác nêu tấm gương sáng ngời về người thầy được toàn thể dân tộc và cả loài người tiến bộ noi theo. Người đã sớm nhận rõ tầm quan trọng của phát triển giáo dục, đào tạo nhân tài đối với tiến trình xây dựng và phát triển đất nước. Người nêu rõ: "Kiến thiết cần có nhân tài. Nhân tài nước ta dù chưa có nhiều lắm nhưng nếu chúng ta khéo lựa chọn, khéo phân phối, khéo dùng thì nhân tài càng ngày càng phát triển càng thêm nhiều"⁽¹⁾.

Chúng ta có thể nhận thấy, tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển giáo dục, đào tạo nhân tài ngay từ năm 1919, trong bản *Yêu sách của nhân dân Việt Nam*, Người gửi đến Hội nghị Véc-xây là: "Tự do giáo dục, thành lập các trường kỹ thuật và chuyên nghiệp ở tất cả các tỉnh cho người bản xứ". Đây là quyền tự do của mọi người được hưởng sự giáo dục không hạn chế, được làm chủ kho tàng tri thức của loài người. Trong điều kiện lúc bấy giờ, đó là quyền được phát triển các loại trường ngoài hệ thống trường công của thực dân Pháp, được mở

những loại trường như *Đông kinh nghĩa thực* ở Hà Nội, như trường *Dục Thanh* ở Phan Thiết, nơi Bác Hồ đã từng dạy học - là nhằm đào tạo những nhân tài, góp phần mở mang dân trí, chiến thắng nghèo nàn và lạc hậu.

Mỗi giai đoạn cách mạng, dù ở trong hoàn cảnh nào, Chủ tịch Hồ Chí Minh đều đặc biệt quan tâm đến giáo

dục, đào tạo ra nguồn nhân lực, nhân tài phục vụ đất nước. Người là chiến sỹ tiên phong đi vào phong trào quần chúng, thức tỉnh họ, tổ chức họ, đoàn kết họ, huấn luyện họ, đưa họ ra đấu tranh giành tự do độc lập; giải phóng họ thoát khỏi ách áp bức bóc lột của thực dân phong kiến, thoát khỏi sự ràng buộc của hệ tư tưởng lạc hậu, tạo mọi điều kiện cho mỗi dân tộc và mỗi người dân đứng lên làm chủ nền văn hóa, làm chủ vận mệnh và tương lai của mình. Chủ tịch Hồ Chí Minh là người kế tục và phát triển cao hơn cuộc đấu tranh đòi quyền dân sinh, dân chủ, dân trí của thế hệ những người Việt Nam yêu nước cuối thế kỷ XIX đầu thế kỷ XX. Người đã tố cáo danh thếp chế độ thực dân Pháp trong việc "làm cho dân ngu để trị", "gieo rắc một nền giáo dục đòi bại, xảo trá và nguy hiểm hơn cả sự đốt nát", đòi quyền "tự do học tập" và "thực hành giáo dục toàn dân". Đồng thời, Người đã dày công tìm kiếm, phát hiện và giới thiệu cho đất nước những nét tiến bộ mới của nền giáo dục kiểu mới của nhân dân lao động - nền giáo dục Việt Nam xã hội chủ nghĩa mang tính nhân đạo và tính dân chủ

(1) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2000, t 4, tr 99

cao cả, bảo đảm cho sự phát triển toàn diện những năng lực sẵn có của con người.

Ngay sau Cách mạng Tháng Tám, trong phiên họp đầu tiên của Chính phủ nước Việt Nam dân chủ cộng hòa, Chủ tịch Hồ Chí Minh đặt vấn đề **chống nạn đói** là vấn đề cấp bách số hai (sau vấn đề chống nạn đói) trong sáu vấn đề, sáu nhiệm vụ cấp bách của Nhà nước lúc bấy giờ. Bởi vì "**nạn đói** - Là một trong những phương pháp độc ác mà bọn thực dân dùng để cai trị chúng ta" và "Một dân tộc đói là một dân tộc yếu"⁽²⁾. Trong kháng chiến chống thực dân Pháp, vì bận đánh giặc và sản xuất, nhiều người chưa chú ý đúng mực đến văn hóa và giáo dục, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã sửa khẩu hiệu "Thi đua thanh toán nạn mù chữ" thành "thi đua diệt giặc đói". Bác kêu gọi mọi người thi đua học tập để đưa dân tộc ta trở thành một dân tộc "thông thái". Khi đã giành được chính quyền trong cả nước, Bác quan tâm nhiều đến công tác đào tạo cán bộ, đào tạo nhân tài cho đất nước. Trong bài viết: "Nhân tài và kiến quốc" (tháng 11-1945), Bác nhận định rằng, bây giờ đất nước đang "kiến thiết ngoại giao, kiến thiết kinh tế, kiến thiết quân sự, kiến thiết giáo dục", những "kiến thiết" ấy đòi hỏi phải có nguồn nhân lực dồi dào và có những nhân tài. "Nay muốn giữ vững nền độc lập thì chúng ta phải đem hết lòng hăng hái đó vào con đường kiến quốc". Muốn vậy, phải có những nhân tài đảm đương, phải phát triển giáo dục và "Giáo dục là sự nghiệp của quần chúng"⁽³⁾. Đó là "một nền giáo dục hoàn toàn Việt Nam", "một nền giáo dục của một nước Việt Nam độc lập" mà mục đích tối cao là "đào tạo các em nên những người công dân hữu ích cho nước Việt Nam"⁽⁴⁾.

Để có đủ nhân tài và phát triển nguồn nhân lực kiến thiết đất nước, Chủ tịch Hồ Chí Minh đặc biệt quan tâm đào tạo, bồi dưỡng

thế hệ trẻ. Người nói: Một năm khởi đầu từ mùa xuân. Một đời khởi đầu từ tuổi trẻ. Tuổi trẻ là mùa xuân của nhân loại. Người nhắc nhở toàn Đảng, toàn dân: "Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau là một việc rất quan trọng và rất cần thiết"⁽⁵⁾. Người chỉ rõ: "Vì lợi ích mười năm thì phải trồng cây, vì lợi ích trăm năm thì phải trồng người"⁽⁶⁾. Muốn có nhân tài phải "trồng" và dĩ nhiên là rất công phu. Người chỉ rõ cho chúng ta thấy mối quan hệ biện chứng giữa giáo dục với cách mạng; giữa giáo dục với sự nghiệp giải phóng dân tộc và kiến thiết đất nước: "muốn giữ vững nền độc lập, muốn làm cho dân mạnh, nước giàu mọi người Việt Nam đều phải hiểu biết quyền lợi của mình, bổn phận của mình, phải có kiến thức mới để có thể tham gia vào công cuộc xây dựng nước nhà". Vì thế, giáo dục có tầm quan trọng hàng đầu trong chiến lược con người, bởi giáo dục, đào tạo nên *chất người*, nên nhân tài. Trong *Nhật ký trong tù*, Bác viết: "Hiền dữ phải đâu là tính sẵn. Phần nhiều do giáo dục mà nên". Giáo dục bản thân nó cũng phải có chiến lược của nó. Chiến lược giáo dục là hạt nhân trong chiến lược con người, cung cấp tri thức mới, đào tạo nên nhân tài cho đất nước. Gửi thư cho học sinh nhân ngày mở trường đầu tiên của nước Việt Nam dân chủ cộng hòa, tháng 9-1945, Chủ tịch Hồ Chí Minh nói: "Ngày nay, các cháu được cái may mắn hơn cha anh là được hưởng một nền giáo dục của một nước độc lập, một nền giáo dục nó sẽ đào tạo các cháu nên những người công dân có ích cho nước Việt Nam, một nền giáo dục làm phát triển hoàn toàn năng lực sẵn có của các cháu...".

(2) Hồ Chí Minh: *Sđd*, t 4, tr 8

(3) Hồ Chí Minh: *Sđd*, t 12, tr 403

(4) Hồ Chí Minh: *Sđd*, t 4, tr 32

(5) Hồ Chí Minh: *Sđd*, t 12, tr 510

(6) Hồ Chí Minh: *Sđd*, t 9, tr 222

Đó là một nền giáo dục, đào tạo nên những nhân tài, phát triển nguồn nhân lực nhằm đưa dân tộc Việt Nam "bước tới đài vinh quang để sánh vai với các cường quốc năm châu" (7).

Mục tiêu của nền giáo dục mới, theo Chủ tịch Hồ Chí Minh là đào tạo "những người công dân có ích cho nước Việt Nam", "những cán bộ cho dân tộc", "những công dân tốt và cán bộ tốt, những người chủ tương lai tốt của nước nhà". Muốn cho dân mạnh, nước giàu thì dân trí phải cao, phải đa dạng hóa các loại hình đào tạo, mở trường vừa học vừa làm để tạo điều kiện cho người lao động, cán bộ, chiến sỹ được đi học. Người yêu cầu phải quan tâm đến giáo dục, đào tạo nguồn nhân lực, nhân tài cho đồng bào các dân tộc ít người; tẩy rửa những thành kiến giữa các dân tộc, đoàn kết thương yêu nhau như anh em một nhà, thi đua học tập để sau này góp phần mở mang quê hương của mình. Khi dân trí cao sẽ xuất hiện nhiều nhân tài tham gia xây dựng đất nước. Người chỉ cho chúng ta con đường đưa đất nước thoát khỏi cảnh nghèo hèn - đó là con đường phát triển giáo dục, đào tạo nhân tài.

Nét đặc sắc trong tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển giáo dục, đào tạo nhân tài chính là **phải chú trọng giáo dục toàn diện**. Người yêu cầu: "Phải chú trọng đủ các mặt, đạo đức cách mạng, giác ngộ xã hội chủ nghĩa, văn hóa, kỹ thuật, lao động và sản xuất". Người khuyên phải ra sức tẩy sạch ảnh hưởng giáo dục nô dịch của thực dân còn sót lại như: thái độ thờ ơ với xã hội, xa với đời sống lao động và đấu tranh của nhân dân, học để lấy bằng cấp, dạy theo lối nhồi sọ. Cần xây dựng tư tưởng: dạy và học để phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân. Nội dung giáo dục phải toàn diện, phải nhằm mục tiêu đào tạo con người lao động mới, phải coi trọng cả *tài lẫn đức*. Không những phải giàu về tri thức mà còn

phải có đạo đức cách mạng. Theo Người: "Đạo đức cách mạng không phải trên trời sa xuống. Nó do đấu tranh, rèn luyện bền bỉ hàng ngày mà phát triển và củng cố. Cũng như ngọc càng mài càng sáng, vàng càng luyện càng trong" (8). Phải "trên nền tảng giáo dục chính trị và lãnh đạo tư tưởng tốt" mà phấn đấu nâng cao chất lượng văn hóa và chuyên môn nhằm thiết thực giải quyết các vấn đề do cách mạng nước ta đề ra, trong một thời gian không xa, đạt những đỉnh cao của khoa học - kỹ thuật.

Về **phương pháp đào tạo** nên những người *tài - đức*, Chủ tịch Hồ Chí Minh nêu rõ: "học đi đôi với hành, giáo dục kết hợp với lao động sản xuất, nhà trường gắn liền với xã hội". Chúng ta có thể tìm thấy hàng loạt chỉ dẫn của Người về vấn đề này trong các bài nói, bài viết, các bức thư của Người về giáo dục. Muốn trở nên người thực sự có tài năng và có ích cho xã hội, Bác nhắc nhở: "Các cháu học sinh không nên học gạo, không nên học vẹt... Học phải suy nghĩ, học phải liên hệ với thực tế, phải có thí nghiệm và thực hành. Học với hành phải kết hợp với nhau" (9). Bác khuyên: "Cần làm cho con em chúng ta thành những trò giỏi, con ngoan, bạn tốt và mai sau là những công dân có lòng yêu nước nồng nàn, "Trung với nước, hiếu với dân", có đạo đức trong sáng, có chí khí hăng hái vươn lên, không sợ hy sinh gian khổ, có tinh thần gan dạ, dũng cảm, khiêm tốn, thật thà, cần cù, tiết kiệm, trong sạch, giản dị, có tri thức và sức khỏe để trở thành "những người thừa kế xây dựng chủ nghĩa xã hội vừa "hồng" vừa "chuyên" (10)

(7) Hồ Chí Minh: *Sđd*, t 4, tr 33

(8) Hồ Chí Minh: *Sđd*, t 9, tr 293

(9) Hồ Chí Minh: *Sđd*, t 11, tr 331

(10) Hồ Chí Minh: *Sđd*, t 12, tr 510

Từ trong ánh sáng tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục, chúng ta còn thấy nổi bật vấn đề **xây dựng và hoàn thiện con người thông qua hoạt động giáo dục và tự giáo dục** để "đào tạo các em nên những người công dân hữu ích cho nước Việt Nam và làm phát triển hoàn toàn những năng lực sẵn có của các em". Người nhấn mạnh: "Muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội, trước hết cần có những con người xã hội chủ nghĩa". Vì thế, nền giáo dục mới phải thực hiện dạy và học theo hướng: "Học để làm việc, làm người, làm cán bộ. Học để phụng sự đoàn thể, giai cấp và nhân dân. Tổ quốc và nhân loại". "Học để tu dưỡng đạo đức cách mạng", "học để tin tưởng" và "học để hành". Tư tưởng này không chỉ phản ánh truyền thống quý báu của dân tộc ta mà còn phản ánh yêu cầu vừa cấp bách, vừa lâu dài của đất nước trong tiến trình đi lên chủ nghĩa xã hội.

Với tầm nhìn xa, trông rộng, Chủ tịch Hồ Chí Minh nhận thấy rằng, muốn phát triển kinh tế, văn hóa của đất nước bên cạnh việc phát huy nội lực, những tiềm năng trong nước cần phải có sự **mở rộng, giao lưu, hội nhập các nền văn hóa khác; học tập, tiếp thu những thành quả khoa học – kỹ thuật tiên tiến của các nước trên thế giới để áp dụng vào Việt Nam**. C. Mác và Ph. Ăng-ghen cũng chỉ ra rằng: "Những thành quả của hoạt động tinh thần của một dân tộc trở thành tài sản chung của tất cả các dân tộc" (11). Muốn vậy, cần có nhiều nhân tài được đào tạo từ các nước tiên tiến trên thế giới. Ngày 1-11-1945, sau khi nước nhà vừa giành được độc lập hai tháng, trong thư gửi Bộ trưởng Ngoại giao Hoa Kỳ Giêm Biéc-nơ, nhân danh Hội Văn hóa Việt Nam, Chủ tịch Hồ Chí Minh bày tỏ nguyện vọng: "được gửi một phái đoàn khoảng năm mươi thanh niên Việt Nam sang Mỹ với ý định một mặt thiết lập những

mối quan hệ văn hóa thân thiết với thanh niên Mỹ, và mặt khác để xúc tiến việc tiếp tục nghiên cứu về kỹ thuật, nông nghiệp cũng như các lĩnh vực chuyên môn khác" (12). Bác cho rằng, đào tạo nhân tài trong bất cứ ngành nghề gì ở các nước tiên tiến cũng là nhằm mục đích về phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân. Năm 1959, trong dịp sang thăm hữu nghị Liên Xô, nói chuyện với thiếu nhi Việt Nam đang học ở Mát-xcơ-va, Bác căn dặn: "các cháu cố gắng học tập để sau này về phục vụ nhân dân, phục vụ Tổ quốc, góp sức xây dựng chủ nghĩa xã hội..." (13). Chủ trương của Bác gửi thanh niên, học sinh sang học tập ở các nước có nền văn hóa, khoa học, kỹ thuật tiên tiến đã được Đảng và Nhà nước ta từng bước thực hiện. Đó là một trong những chính sách quan trọng đào tạo, bồi dưỡng nhân tài cho đất nước.

Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn **đánh giá cao vai trò của các cô giáo, thầy giáo đối với xã hội**. Người nhấn mạnh: "Những người thầy giáo tốt là những người vẻ vang nhất, là những người anh hùng vô danh". Muốn được như vậy, các cô giáo, thầy giáo, trước hết, phải trau dồi đạo đức cách mạng, không ngừng rèn luyện chuyên môn, phải là tấm gương trong sáng để học sinh noi theo, phải gương mẫu từ lời nói đến việc làm, phải thương yêu chăm sóc học sinh như con em ruột thịt của mình, phải thật sự yêu nghề, yêu trường, phải không ngừng học hỏi để tiến bộ mãi. Người nhấn mạnh, trong công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước ta, mỗi cô giáo, thầy giáo phải là những chiến sỹ trên mặt trận đó. Lời dạy của Người đã đi sâu

(11) C. Mác- Ph.Ăng-ghen: *Toàn tập*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 1995, t 4, tr 602

(12) Hồ Chí Minh: *Sđd*, t 4, tr 80

(13) Hồ Chí Minh: *Sđd*, t 9, tr 329

vào lòng dân, tạo thành động lực thúc đẩy mạnh mẽ cho hàng triệu thầy giáo và học sinh thi đua dạy tốt - học tốt.

Chủ tịch Hồ Chí Minh nhắc nhở **những người làm công tác quản lý giáo dục** phải nhận thức đúng tầm quan trọng của giáo dục, coi giáo dục là sự nghiệp của quần chúng, là nhiệm vụ của toàn Đảng, toàn dân. Do đó, các cấp ủy, chính quyền, các ngành các giới, các đoàn thể quần chúng và toàn xã hội phải thật sự quan tâm đến công tác giáo dục, giúp đỡ nhà trường về mọi mặt, phát huy cao độ dân chủ trong nhà trường để tạo nên sự đoàn kết nhất trí giữa thầy với thầy, thầy với trò, trò với trò, tạo ra mối quan hệ mật thiết giữa nhà trường - gia đình - xã hội cùng cộng đồng trách nhiệm để phát triển giáo dục. Trong công tác quản lý giáo dục, Người đã chỉ thị: phải đi sâu vào việc điều tra nghiên cứu, tổng kết kinh nghiệm. Chủ trương phải cụ thể, thiết thực, đúng đắn; kết hợp chặt chẽ chủ trương chính sách của trung ương với tình hình thực tế và kinh nghiệm quý báu và phong phú của quần chúng, của cán bộ và của địa phương. Phải coi "giáo dục thiếu nhi là một khoa học". Mặc dù bận trăm công nghìn việc, Người vẫn giành thì giờ để chỉ đạo cụ thể, sát sao các phong trào thi đua, như phong trào "dạy tốt, học tốt", đề xuất công tác Trần Quốc Toàn, phong trào "kế hoạch nhỏ" cho các cháu thiếu niên, nhi đồng nhằm tạo nên môi trường xã hội rộng lớn và thuận lợi cho phát triển giáo dục, đào tạo nhân tài.

Tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển giáo dục, đào tạo nhân tài hết sức **coi trọng chế độ, chính sách sử dụng và đãi ngộ nhân tài**. Trong bài "Tìm người tài đức", ngày 20-11-1946, Bác viết: "Trong số 20 triệu đồng bào chắc không thiếu người có tài có đức. E vì Chính phủ nghe không đến, thấy không khắp, đến nỗi những bậc tài đức không thể xuất thân. Khuyết điểm đó tôi xin

thừa nhận" (14). Bác kêu gọi các địa phương phải tìm và giới thiệu những người tài đức, những người có thể làm được những việc ích nước lợi dân, "những bậc hiền năng" để "Chính phủ tuyển lựa và trọng dụng". Bác dạy: "Nếu người có tài mà dùng không đúng tài của họ, cũng không được việc", "Phải vì việc mà chọn người, chứ không phải vì người mà đặt việc". "Thường chúng ta không biết tùy tài mà dùng người. Thí dụ: thợ rèn thì bảo đi đóng tủ, thợ mộc thì bảo đi rèn dao", "Nếu họ gánh không nổi, chớ miễn cưỡng trao việc đó cho họ" (15). Con người, cho dù nhân tài, cũng không thể hoàn hảo tất cả, cũng có ưu điểm, khuyết điểm, nếu biết tu dưỡng thì sẽ phát huy ưu điểm, hạn chế khuyết điểm. Do đó, "dụng nhân như dụng mộc", khiến cho "cán bộ phụ trách, có gan làm việc" (16). Không biến họ thành cái máy, chỉ biết ý lại trông chờ cấp trên, thụ động, dễ bảo. Những người tài chỉ thực sự phát huy tác dụng ở mức cao nhất đối với xã hội nếu họ thực sự được trọng dụng, được tạo điều kiện làm việc, có chế độ đãi ngộ thỏa đáng và được xã hội tôn vinh. Nhờ có tấm lòng thực sự trọng dụng nhân tài, Bác đã tập hợp được nhiều người có tài về với cách mạng, giúp nước, giúp dân. Biết sử dụng và đãi ngộ người tài thì có thể khai thác và phát huy hết tài năng của họ cống hiến cho xã hội.

Trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng, Chủ tịch Hồ Chí Minh thực sự **quan tâm và tin tưởng đội ngũ trí thức - những nhân tài của đất nước - không chỉ bằng lời nói mà bằng việc làm rất cụ thể**. Bác cho rằng, để phát huy sự sáng tạo của trí thức, cần phải đưa họ vào phong trào cách mạng, đi vào đời sống nhân dân, coi đó là trường học lớn để học tập,

(14) Hồ Chí Minh: *Sđđ*, t 4, tr 451

(15), (16) Hồ Chí Minh: *Sđđ*, t 5, tr 280, tr 281

rèn luyện và trưởng thành. Người đòi hỏi trí thức cách mạng phải là những người vừa có tài, vừa có đức. Cán bộ lãnh đạo và quản lý phải được đào tạo và bồi dưỡng thường xuyên để có tri thức sâu rộng trên nhiều lĩnh vực, nhất là lĩnh vực mình đang phụ trách, có như vậy mới có thể hoàn thành công việc ngày càng tốt. Theo tư tưởng Hồ Chí Minh, con đường hình thành và phát triển đội ngũ trí thức, nhân tài là: "Đào tạo trí thức mới. Cải tạo trí thức cũ. Công nông trí thức hóa. Trí thức công nông hóa" (17). Chính nhờ tư tưởng sáng suốt của Bác mà nhiều người xuất thân từ giai cấp công nhân, nông dân được đào tạo trở thành những cán bộ lãnh đạo, cán bộ khoa học tài năng, có nhiều đóng góp cho sự nghiệp kháng chiến kiến quốc.

Tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển giáo dục, đào tạo nhân tài đã vạch ra phương hướng cơ bản cho chiến lược con người, chiến lược phát triển giáo dục ở nước ta trong suốt mấy chục năm qua và cả thời gian sắp tới. Quán triệt tư tưởng của Người, Đảng ta hết sức quan tâm đến giáo dục, coi giáo dục là quốc sách hàng đầu, là nền tảng và động lực của sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. Đảng và Nhà nước ta đã có nhiều cơ chế, chính sách cụ thể để phát hiện, đào tạo, bồi dưỡng và đãi ngộ xứng đáng các tài năng; mở rộng dân chủ, khuyến khích sáng tạo, phát minh, sáng kiến và bảo vệ sở hữu trí tuệ; mở rộng vai trò tư vấn, phản biện của các hội khoa học kỹ thuật, khoa học xã hội và nhân văn và văn học - nghệ thuật chuyên ngành đối với các đề án phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội. Có chính sách động viên các nhà khoa học, kể cả những người đã nghỉ hưu và những người đang sinh sống ở nước ngoài tham gia các chương trình kinh tế - xã hội của quốc gia và xây dựng đường lối, chính sách, pháp luật. Đảng ta cũng đẩy mạnh việc phát

triển Đảng và nâng cao chất lượng công tác chính trị, tư tưởng trong trí thức và sinh viên.

Có thể nói, những nỗ lực của Đảng, Nhà nước và nhân dân ta trong thời gian qua đã đánh dấu một mốc son mới trong công cuộc chấn hưng giáo dục nước nhà, góp phần giữ vững mục tiêu định hướng xã hội chủ nghĩa. Nước ta đã đạt chuẩn quốc gia về xóa nạn mù chữ và phổ cập giáo dục tiểu học, bắt đầu phổ cập trung học cơ sở ở một số thành phố và tỉnh, trình độ dân trí và chất lượng nguồn nhân lực được nâng lên. Hoàn thiện thêm một bước hệ thống giáo dục quốc dân, mở rộng mạng lưới trường học đến hầu hết các thôn bản, hiện có hơn 23 triệu người đi học, góp phần giữ vững sự ổn định chính trị, xã hội của đất nước. Quy mô và cơ sở vật chất giáo dục được phát triển. Hệ thống các trường học dân tộc nội trú tỉnh, huyện được củng cố và mở rộng. Mạng lưới các trường đại học, cao đẳng, các trường chuyên nghiệp đang từng bước được tổ chức sắp xếp lại. Hệ thống các trường đào tạo nghề đã được phục hồi và bắt đầu phát triển. Đội ngũ trí thức, nhân tài của đất nước ngày càng đông đảo

Tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển giáo dục, đào tạo nhân tài đến nay vẫn còn nguyên giá trị, vẫn tỏa sáng tính cách mạng, tính nhân dân và tính dân tộc sâu sắc. Cả cuộc đời Bác chỉ có một ham muốn, ham muốn tột bậc là: "làm sao cho nước ta được hoàn toàn độc lập, dân ta được hoàn toàn tự do, đồng bào ai cũng có cơm ăn áo mặc, ai cũng được học hành" (18). Đây là những bài học vô cùng quý giá để chúng ta học tập, noi theo và làm tốt hơn nữa công tác đào tạo, bồi dưỡng thế hệ trẻ, lựa chọn nhân tài, phát triển nguồn nhân lực phục vụ công cuộc đổi mới và phát triển đất nước theo định hướng xã hội chủ nghĩa. □

(17) Hồ Chí Minh: *Sđd*, t 6, tr 203 - 204

(18) Hồ Chí Minh: *Sđd*, t 4, tr 161